

HỢP TÁC AN NINH BA BÊN: MỸ - ANH - AUSTRALIA (AUKUS) VÀ HỢP TÁC “BỘ TƯ”: MỸ - ẤN ĐỘ - AUSTRALIA - NHẬT BẢN (QUAD): TÁC ĐỘNG ĐẾN VIỆT NAM

CHỦ NHIỆM ĐỀ TÀI: TS. NGUYỄN VĂN DƯƠNG

Đề tài khoa học cấp Bộ

Cơ quan chủ trì: Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Thời gian nghiên cứu: Năm 2023-2024

Trong bối cảnh địa chính trị và quan hệ quốc tế ngày càng phức tạp, với nhiệm vụ cung cấp những luận cứ khoa học cho các cơ quan tham mưu và hoạch định chính sách đối ngoại của Đảng và Nhà nước, nhóm nghiên cứu đề tài đã làm rõ sự vận động trong chính sách đối ngoại của các nước lớn, phân tích, dự báo xu hướng cơ chế hợp tác và các kiến nghị chính sách.

Đề tài được kết cấu 3 chương:

Chương 1 làm rõ cơ sở hình thành các cơ chế hợp tác an ninh ba bên Mỹ - Anh - Australia (AUKUS) và hợp tác “Bộ tư”: Mỹ - Ấn Độ - Australia - Nhật Bản (QUAD). Qua phân tích chính sách đối ngoại của các nước Mỹ, Anh, Australia, Ấn Độ và Nhật Bản nhằm giúp Việt Nam nhận diện được cuộc cạnh tranh chiến lược giữa các nước lớn ở khu vực, quá trình vận động của trật tự khu vực và nhận thức rõ hơn bản chất của chính trị và an ninh quốc tế trong thời đại ngày nay. Mỹ với tầm nhìn “tự do” và “rộng mở” ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương với những tiêu chí như: Bao trùm, lãnh mạnh, đề cao “các giá trị dân chủ” và không bị cản trở bởi các hành vi cưỡng ép. Chiến lược “Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương tự do và rộng mở” của Nhật Bản cũng có nhiều điểm tương đồng với Chính sách “Hành động hướng Đông” hay “Tầm nhìn Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương” của Ấn Độ, và đều coi Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) là trung tâm. Đối với Anh, tham gia AUKUS phù hợp với nỗ lực thúc đẩy vai trò “Nước Anh toàn cầu” sau khi rời khỏi Liên minh châu Âu (EU), tạo cơ sở cho tham vọng “xoay trục” về Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Riêng đối với Australia, việc cùng lúc tham gia cả hai cơ chế hợp tác đa phương quan trọng là AUKUS và QUAD đã thể hiện cam kết thúc đẩy một Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương cởi mở, toàn diện; trong đó, quyền lợi của tất cả các quốc gia được tôn trọng. Đây cũng là một trong năm mục tiêu quan trọng đối với an ninh và thịnh vượng của Australia.

Chương 2 phân tích, đánh giá thực trạng và dự báo xu hướng vận động của các cơ chế hợp tác an ninh AUKUS và QUAD. Mặc dù tên gọi có thể khác nhau, nhưng nội hàm chiến lược của Mỹ, Ấn Độ, Nhật Bản, Australia, Anh đều hướng tới thúc đẩy một Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương tự do, rộng mở, hòa bình, an ninh, phát triển dựa trên luật lệ và mang lại lợi ích cho các quốc gia. Việc Mỹ nắm vai trò dẫn dắt, định hình các cơ chế hoạt động của QUAD và AUKUS

(ngay cả khi Nhật Bản là nước khởi xướng ý tưởng thành lập và phục hồi QUAD) cho thấy tham vọng của Mỹ trong việc xây dựng “cộng đồng quân sự, khoa học và công nghệ quốc phòng”.

Chương 3 đánh giá hoạt động của hai cơ chế AUKUS và QUAD tác động đến khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương và Việt Nam; từ đó, đề xuất một số kiến nghị chính sách, cụ thể:

Thứ nhất, tiếp tục thực hiện và kiên định đường lối đối ngoại độc lập, tự chủ, hòa bình, hữu nghị, hợp tác và phát triển, đa dạng hóa, đa phương hóa, là bạn tốt, là đối tác tin cậy với các nước trên thế giới, là thành viên có trách nhiệm của cộng đồng quốc tế và cân bằng quan hệ với các nước lớn, thực hiện thành công mục tiêu tự chủ chiến lược.

Thứ hai, tiếp tục triển khai, quán triệt đến các cấp, các ngành nâng cao tinh thần độc lập, tự chủ, tự lực, tự cường, xử lý đúng đắn mối quan hệ giữa độc lập dân tộc và hội nhập, mối quan hệ với các nước lớn theo quan điểm thận trọng, cân bằng, chủ động tạo thế đan xen lợi ích, không lệ thuộc vào bất cứ nước lớn nào, không tham gia vào các tập hợp lực lượng nào gây bất lợi, tổn hại đối với đất nước trong quan hệ quốc tế.

Thứ ba, tiếp tục xây dựng quan hệ thực chất, ổn định lâu dài với các thành viên của hai cơ chế AUKUS và QUAD, đặc biệt đối với Trung Quốc và Mỹ. Đồng thời, cần xác định chính sách đối với các đối tác nước lớn hàng đầu phải được coi là bộ phận cốt lõi trong tổng thể chính sách đối ngoại.

Thứ tư, tiếp tục quán triệt tinh thần Đại hội XIII của Đảng về tư tưởng chỉ đạo trong chính sách đối ngoại, quan hệ với các nước lớn, cũng như trong quan hệ với các nước thành viên của hai cơ chế AUKUS và QUAD, phải giữ vững độc lập dân tộc gắn với chủ nghĩa xã hội, đặt lợi ích quốc gia dân tộc lên trên hết.

Thứ năm, tập trung xây dựng thực lực, giữ vững độc lập tự chủ, ổn định và đoàn kết trong nước, tăng cường đoàn kết trong ASEAN và đoàn kết quốc tế.

Trên cơ sở đánh giá hoạt động của hai cơ chế AUKUS và QUAD cũng như tác động đến khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, nhóm nghiên cứu đã đưa ra ba kiến nghị với Ban Đối ngoại Trung ương và Bộ Ngoại giao về đề án *Tăng cường sự tham gia chủ động, tích cực của Việt Nam trong ASEAN theo hướng đảm bảo vai trò trung tâm của ASEAN trong cấu trúc khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương đang hình thành*, gồm: 1) Nâng nhận thức chung hướng tới sự thống nhất, đồng thuận cao ở tất cả các cấp, ngành từ Trung ương đến địa phương về chủ trương đối ngoại của Việt Nam trong ASEAN là đảm bảo vai trò trung tâm của ASEAN trong cấu trúc khu vực; 2) Tăng cường tiếp xúc, đối thoại tại các diễn đàn đa phương chính đảng, cũng như tại các hội thảo quốc tế do các đảng cộng sản, công nhân, cánh tả, nhất là ở những chương trình do ASEAN hay trong khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương tổ chức, để các chính đảng, quốc gia trong khu vực hay trên thế giới hiểu đúng và kịp thời hơn về quan điểm, chủ trương của Đảng, Nhà nước Việt Nam về đảm bảo vai trò trung tâm của ASEAN trong cấu trúc khu vực; 3) Khai thác có hiệu quả các điều kiện và phát huy vị thế, uy tín của Việt Nam trong ASEAN, sẵn sàng phối hợp để đối phó với tác động tiêu cực từ cạnh tranh nước lớn đối với hòa bình, an ninh khu vực.

Mặt khác, đề tài đề xuất kiến nghị với Bộ Quốc phòng trong hoạch định và triển khai đối ngoại: Cần tiếp tục quán triệt sâu sắc chủ trương, đường lối của Đảng, Quân ủy Trung ương và Bộ Quốc phòng về hội nhập quốc tế và đối ngoại quốc phòng trong tình hình mới ■

NGUYỄN DIỆP giới thiệu